

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Datum: 17 mei 2024

Onderwerp: reactie Besluit collectieve warmte

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij geef ik graag de reactie van de Consumentenbond op het Besluit collectieve warmte. De Consumentenbond behartigt de belangen van consumenten waarbij wij al jaren pleiten voor onder andere een aanpassing van de tariefregulering en een betere bescherming van warmteverbruikers. Daarom gaat de reactie van de Consumentenbond voornamelijk over bepalingen die consumenten (warmteverbruikers) raken.

Tarieven

De voorgestelde Wet collectieve warmte (Bcw) voorziet in een nieuwe tariefregulering die transparanter is en gebaseerd zal zijn op werkelijke kosten, in plaats van gerelateerd aan de prijs van verwarmen met aardgas. Dat is positief.

De nieuwe tariefregulering zal gefaseerd in werking treden. In fase 1 is de methodiek om de maximale warmtetarieven te bepalen nog sterk gelijkend op de huidige. De recent aangekondigde correcties op de huidige methodiek, die uitgewerkt zijn in artikel 7.9, zien wij als een stap in de goede richting. Verdere stijging van de energiebelasting op gas zal niet meer doorwerken in de warmtetarieven. En de referentiegasprijs zal niet meer op 1 peilmoment aan het eind van het jaar, maar op meerdere peilmomenten verdeeld over 3 maanden bepaald worden. De Consumentenbond heeft de afgelopen jaren meermaals dergelijke aanpassingen bepleit.

In fase 2 zullen de maximale warmtetarieven meer op werkelijke kosten gebaseerd worden. De vaststelling van de maximale warmtetarieven zal daarbij nog steeds jaarlijks plaatsvinden. Wat wij hierbij nog missen in het voorgestelde Bcw is een beschermingsmechanisme voor eindgebruikers tegen grote prijsschokken. Hierbij gaat het ons zowel om prijsschokken bij het ingaan van fase 2, als om prijsschokken tussen tariefjaren binnen fase 2. Garanties op bescherming hiertegen zijn voor consumenten noodzakelijk om een bewuste keuze te maken om wel of niet in te stemmen met aansluiting op een aangeboden warmtenet.

Om toekomstige mogelijke afnemers van een nieuw warmtenet duidelijkheid te bieden voorziet de in 2020 voorgestelde Wet collectieve warmte in het aankondigen van 'minimale en maximale tarieven die het aangewezen warmtebedrijf gedurende de eerste 5 jaar na aanvang van de warmtelevering in rekening zal kunnen brengen voor de levering van warmte'. Om meerdere redenen achten wij het noodzakelijk dat de bepalingen hierover verder uitgewerkt worden:

- Het is niet duidelijk wat de toegestane bandbreedte tussen minimale en maximale tarieven zal zijn. Consumenten zullen zo geneigd zijn om, voor de zekerheid, met de maximale tarieven te gaan rekenen.
- Het is niet duidelijk welke kosten (vaste/variabele) precies bedoeld worden. En of warmtebedrijven ook mogen differentiëren in hun aanbod (bijv. lagere vaste kosten en hogere variabele kosten voor gebruikers die zuinig stoken). Gebruikers zullen behoefte hebben aan een gepersonaliseerde schatting van de totale kosten op jaarbasis.
- De kosten voor de eindgebruiker om, na vijf jaar, weer afgesloten te worden van het warmtenet zijn hoog (momenteel maximaal € 5.277,68). Voor een goed overwogen beslissing heeft de eindgebruiker dus ook informatie nodig over de tarieven ná de eerste 5 jaar. Daarbij dienen eindgebruikers vooraf geïnformeerd te worden over de mogelijkheid om afgesloten te worden en de verwachte kosten hiervan.

Vanwege het bovenstaande pleit de Consumentenbond voor het vastleggen van de maximale 'tariefschok' na elke nieuwe tariefreguleringsperiode. Dus een percentage ten opzichte van het vorige tarief. Een dergelijke bepaling zou ook afnemers van bestaande warmtenetten een betere bescherming bieden.

Transparantie en duurzaamheid

Artikel 2.20 stelt welke informatie het aangewezen warmtebedrijf aan de verbruiker beschikbaar moet stellen bij een aanbod om aangesloten te worden op een collectieve Warmtevoorziening.

In deze lijst van minimale informatievereisten missen wij informatie over de duurzaamheid van het warmtenet. Dit is van groot belang voor consumenten die een bewuste keuze willen maken om zich wel of niet op het warmtenet te laten aansluiten.

Weliswaar staat in artikel 2.19 dat het warmtebedrijf jaarlijks per warmtekavel bepaalde duurzaamheidsinformatie openbaar moet maken. Maar het is ons niet duidelijk of deze informatie ook voorafgaand aan het maken van de keuze door de verbruiker, om zich wel of niet aan te sluiten, beschikbaar gesteld zal moeten worden.

Verder heeft artikel 2.19 alleen betrekking op broeikasgasuitstoot. Duurzaamheid omvat veel meer dan dat. Het mag zo zijn dat bijvoorbeeld biomassaverbranding wettelijk gezien als 'hernieuwbare energie' (zie Artikel 1 Begripsbepalingen) geldt; de duurzaamheid hiervan is slechts beperkt¹ en toepassing voor productie van warmte ongewenst, zoals duidelijk aangegeven in het advies Biomassa in balans van de SER². Vele protestacties tegen biomassacentrales laten zien dat veel consumenten een warmtenet op biomassa niet zien zitten. Onder meer vanwege de lokale luchtvervuiling die het oplevert.

¹ Zie bijv. het Onderzoek duurzaamheid Nederlandse Stroomleveranciers 2021 van de Consumentenbond, Natuur & Milieu en WISE: <https://cloudfront.consumentenbond.nl/binaries/content/assets/cbhippowsite/tests/energie-vergelijken/onderzoek-duurzaamheid-nederlandse-stroomleveranciers-2021.pdf>

² <https://www.ser.nl/nl/Publicaties/advies-biomassa-in-balans>

Opt-out en gelijkwaardige individuele warmtevoorziening

Consumenten hebben de informatie over de toegepaste warmtebronnen in het warmtenet waarvoor zij een aansluitingsaanbieding krijgen dus nodig om een bewuste keuze te kunnen maken. Bovendien voorziet de voorgestelde Wet collectieve warmte in een opt-out mogelijkheid voor bewoners die niet op een warmtenet aangesloten willen worden. Zij zullen daarbij moeten aantonen hun woning te kunnen verwarmen met een gelijkwaardig duurzaam alternatief. Het wetsvoorstel is echter niet duidelijk genoeg over de voorwaarden van de opt-out, en over hoe en door wie die gelijkwaardigheid onafhankelijk getoetst gaat worden.

Wat wél duidelijk is, is dat het funest zal zijn voor draagvlak en vertrouwen van consumenten als de door hunzelf aangedragen 'gelijkwaardige duurzame alternatieven' als zodanig geweigerd kunnen/zullen worden, terwijl over de duurzaamheid van het aangeboden warmtenet niet voldoende transparantie wordt geboden.

Een gelijkwaardigheidstoets die geen rekening houdt met andere milieueffecten dan CO₂, zoals (gezondheidseffecten door) fijnstofemissies, en die gebaseerd is op een ongelijke informatiepositie tussen consument/verbruiker en warmtebedrijf/gemeente, zal negatief uitwerken op het draagvlak van warmtenetten en de energietransitie in bredere zin.

Hoogachtend,

Consumentenbond
mr. A.M. van den Bosch-de Gier
jurist